

Pocházím z rodu kočovných olašských Romů. Moje rodina žila do konce války na Slovensku, už si ale nepamatuji, kde přesně. Po válce přišli do Česka. Když jsem byla malá, moje rodina kočovala s koňmi po celém Česku.

Táta kupoval a prodával koně, jezdil s nimi na koňské trhy. Většinou ale chodili po sedlácích a prosili, aby jim dali práci. Pracovali na sklizních, na senech, většinou za jídlo. Máma kradla slepice, abychom měli co jíst.

Já jsem se narodila v roce 1951 u Pelhřimova. Narodila jsem se mezi poli, ve starém voze s pryčnami zakrytém starými plachtami. Teta mi to celé vyprávěla. Ona byla u porodu, a ještě jedna stará porodní bába. Tenkrát jsme stáli s vozy vzadu za hřbitovem. Teta mi vyprávěla: „Jak jsi začala přicházet na svět, musela jsem jít přes hřbitov pro vodu. Málem jsem umřela strachy!“ Pane Bože, tenkrát byl krásný život! Tenkrát byli Romové lepší než teď. Když ještě Romové kočovali, tatínek mi vyprávěl, že se setkávali na velkých loukách, kde se společně utábořili s vozy a s koňmi a zpívali a tančili.

Romky tenkrát nosily dlouhé sukně, které si samy šily. Chodily krásně oblečené. Muži nosili rajtky a vysoké kožené boty, byli to fešáci. Kéž by se ta doba vrátila, to by bylo krásné! Ale to už nikdy nebude. Když jsme přišli do Peček, nejstarší z rodiny byla moje babička Karolínka. Měla šest synů a pět dcer. Byli už tehdy dospělí a mnozí z nich měli už děti. Dokud žila babička, žilo se nám dobře.

V únoru 1959 naši rodinu zastavil na cestě zákaz kočování, kterým tehdy omezili všechny kočovné Romy. Dovezli nás do Peček u Kolína a dali nás na jedno místo na konci města. To byla taková louka u rybníka. Koně nám vzali a poslali je všechny na jatka. Takové dobré koně! Nedali nám za ně ani korunu. Romy poslali do práce. Romové na to řekli: „Bože, děkujeme ti, že už nemusíme jezdit z místa na místo.“, protože do té doby nikde neměli klid. Z jednoho místa je vyhnali, pak je zase jinde zastavili, někde u lesa. Nejčastěji tábořili poblíž vody, aby měli vodu na pití a na vaření. Ukradli slepice, udělali si oheň a uvařili si. Tenkrát to jídlo bylo strašně moc chutné. Tenkrát ty slepice byly veliké, opravdu obrovské. Bylo to opravdu strašně moc dobré jídlo, ne jako dneska, té chuti se už dneska nic nevyrovná! Nevím, proč nás vzali zrovna sem, do Peček, jeli jsme s vozy zrovna tady někde poblíž. Mojí tchýni, Bejbu, zastavili policajti, když byl soupis kočovných osob, někde na Moravě. A na tom místě je nechali a všechno jim sebrali. Oni později také přišli bydlet za námi, do Peček. Tenkrát ti staří Romové chtěli bydlet všichni pospolu. To byli tenkrát dobří lidé, mnohem lepší, než jsou Romové dneska.

Když nás sem tehdy přivezli, dali nás bydlet do starých vyřazených železničních vagónů. Někdo bydlel ještě ve své maringotce nebo ve voze. Pamatuji si, že nás přivezli policajti. Spolu s policajty přišli ze sociálky, a všechny si nás zapisovali. Zapisovali staré i mladé, ženy i muže, děti, všechny zvlášť. Každého, kam patřil. Kolik měl dětí. Kdo byl kdo a jak se jmenovala jeho žena. Všechny si nás zapsali. Tomuhle se říkalo soupis.

Nás děti poslali do školy. Bylo nás tu spousta dětí. Udělali tady speciální školu jen pro Romy. Do té doby naši Romové do školy nechodili. Romske matky do té doby rodily děti doma. To neexistovalo, aby rodily dříve v porodnici. Rodily na vozech, jen s porodní bábou. Ti staří Romové říkali, že život byl tenkrát krásný. Ale já myslím, že za komunistů se žilo lépe. Byla práce, všichni Romové pracovali a žilo se nám dobře. Máma měla devět dětí, měla jsem šest mladších bratrů, o které jsem se musela starat. Já tu vychodila školu, vdala se, vychovala děti a později chodila do práce. Tady jsem zestárla. Moji předci jsou tu všichni už všichni pohřbení na zdejší hřbitově.

V těch vagónech na okraji Peček jsme bydleli, myslím, asi rok. Nebylo to v nich špatné, byly v nich železné postele, to jsme do té doby neměli, a také kamna, na kterých se dalo vařit. Potom nám začali přidělovat z výboru byty. Nám dali byt v ulici 5. května. Chtěli, aby tu mohli bydlet všichni Romové u sebe. Můj otec, moje teta, moji strýcové. Každému dali z výboru byt a Romové se začali přizpůsobovat zdejšímu životu. Tátovi tenkrát chtěli dát lidé z Národního výboru vilku. „Honzo, my ti postavíme nový barák. Abys měl s dětma kde bydlet.“ Dělal tenkrát v továrně a místní si ho oblíbili. Ale babička řekla, aby to nebral, že tady naše rodina dlouho nezůstane. Potom umřela a my tu zůstali všichni až dodnes. Olaští Romové bydleli kromě Peček ještě v Nymburku, Českém Brodě a v Sadské. Všichni byli příbuzní, vzájemně byli bratrance a sestřenice. Všichni muži a ženy od toho konce 50. let chodili do práce. Dělali v továrnách a bylo jim dobře. Můj táta dělal v Regule a jezdil také s multikárou. Jiní Romové dělali v Toně nebo u popelářů.

Mému muži bylo šestnáct, když šel do práce. Tenkrát neexistovalo, aby někdo nepracoval. A všichni měli práci. Nebyla žádná bída. Všichni měli auto, vše, co potřebovali. Po práci chodili muži do hospody do Slávie a nikdo jim tenkrát nenadával do cikánů. Místní lidé si nás velmi oblíbili, věděli, že jsme dobří lidé, co dovedou vzít za práci. Měli jsme mezi místními Neromy kamarády, zvali nás k sobě na návštěvu a také na jídlo. Mojí mámě říkali: „Karlo, přijď k nám s Honzou na voběd!“. Tohle už dneska není. Dnes nás Neromové ani nepozdraví. A když my je pozdravíme, ani nám neodpoví.

Když umíral strýček, akorát přišla demokracie. Řekl nám: „Nemyslete si, že Vám teď bude lépe. To si nemyslete. Romům bylo dobře jen za komunistů.“. A měl pravdu. Tenkrát dali člověku práci, byt, všechno. Romové měli auta, co jen chtěli. Můj táta měl vždycky auta, on měl raději auta, než koně. Myslím, že už měl auto v době, když je přivezli do Peček. Táta si také pořídil motorku, skútr, když se dostaly do módy.

Ale za komunistů byla povinnost pracovat. Kdo nepracoval, zavřeli ho. Moje švagrová Bojka dostala za příživu šest měsíců, protože nenastoupila do práce.

Já jsem vychovala šest dětí. Když vyrostly, také jsem nastoupila do práce a dělala jsem v továrně, v Reguli. Pět let jsem pracovala pro obec Pečky a Sadská, zametala jsem chodníky a starala se o pouliční květiny. Dokud nepřišla demokracie. Pak se to tady všechno zhoršilo. Spousta Romů začala fetovat a prodávat drogy. To je zničilo a dnes už nevědí, co je romství.